



F. T.

Zanj ni bilo prostora...

V Betlehem je pal večer.
Vpitje in kričanje ljudstva
je motilo božji mir.

Jožef v mestu je iskal
prenočišča za Devico in za Njega,
ki je še pod srcem spal.

Ves bogati Izrael
Betlehem je rad sprejel. Le njih kralj —
prenočišča ni imel.

V hlevu bornem je dobil
jasli s slamo za ležišče — sveti Bog,
ko ga svet je preč spodil.

Bratje! V revnih kočah smo domá,
v mestih mesta ni za nas. Kaj zato?!
— Božje Dete nas pozná.



F. F.

Ob zornih mašah....



SAMO spomini so še ostali, vse drugo se je od takrat spremenilo. — Vsako leto ob istem času odpada listje z dreves, veter tuli mimo hiš, tla škripajo pod nogami in zgodaj v jutro hite gorko zavite postave v razsvetljeno cerkev. Hiše in cerkve so še ostale — le ljudi ni več, ki bi nosili baklje in doživeli advent, kot smo ga doživljali nekdam. Ostali so samo — spomini.

Rezijan Joško.

Iz Rezije je bil doma. Veliko leseno skrinjo je nosil na hrbtu in kolo je imela ta skrinja. Joško smo mu rekli. Britve je brusil, kotle popravljaj in lonce vezal. Vsako leto v adventu je gotovo pršel v vas, da bi popravil, kar je bilo potrebno za praznike.

Trezen ni bil nikoli, čeprav ni venomer pil. Imeli smo ga za čudaka, premetali smo mu skrinjo, vrtili kolo in razlivali vodo, ki je v majhnem cerku kapljala na brus. Včasih je zaklel, parkrat zagnal kositerno ploščo za nami — hujšega pa nami ni storil, ker je bil do brega srca. Ravno zato je sedel zvečer z nami za ognjiščem in jedel sladko zemlje in krompir, kot smo ga jedli domači. Po navadi je molčal. Le nekega večera, ko je tulila burja skozi kamin in so se delale ledene sveče ob potoku, je bil izredno zgovoren. Tudi žganja ni pil ta večer prav nič, zato je pripovedoval lepo, da bi ga poslušali celo noč, dokler ne bi v jutru zazvonili zvonovi k zorni maši. — — —

»Nocoj je ravno deset let od takrat,« tako je začel. »Vrnil sem se za zimo domov iz Gorenje Avstrijskega, kjer smo delali v obširnem gozdu. Revna je naša Rezija in komaj za klobuk krompirja pridelaš na njivi, ki ni večja od krtine. Zato smo hodili spomladi od doma, žagali in tesali smo v tujini in se na zimo vračali spet domov. Tisto leto sem precej zaslužil, ker nisem pil in sem mislil popraviti bajto, ter se poročiti z Marcelo.

Bajto sem popravil. Novo streho sem ji dal in pobelil sem jo, da se je svetila daleč v dolino in bila lepa kot divji golob v pečinah. Za Marcelo sem ogradjal vrt, ker je zelo rada imela rožmarin. Kam naj bi ga sicer sadila! Ljudje so govorili, da sem obogatil. Muhasti so ljudje in že v krpi vidijo suktnjo. Res je, da nisem bil brez denarja in dovolj ga je bilo za ženitnino in kozo, ki sem jo vkupil že prvi teden.

Tudi Marcela je bila zadovoljna. Sicer sem opazil, da ni več taka kot nekdam. Mili bože, vsak se spremeni in sprememba še ni greh, da bi ga obsojali! Pravili so mi, da gleda za Droškovič Žoržem, pa kdo bi verjel! Imela je oči, lepe črne oči in zakaj ne bi gledala z njimi! Čemu bi bil človek samopašen! Druge je lahko gledala z očmi, mene pa je ljubila s srcem. Tako sem si mislil in še dobro se mi je zdelo, da je Žorž moj in njen prijatelj. Prijateljev nima itak človek nikdar preveč.

Bilo je blizu božiča. Burja je ječala izpod Kanina in sneg je našletaval. Dolgčas mi je bilo v samotni bajti, pa sem jo urezal po strmih stezah mimo pečine, kjer je stalo staro znamenje k Marceli. Grozna je bila ta pečina in nehote si se prekrizal, ko si šel mimo. V hiši je gorela sveča in ob peči sta sedela Marcela in Žorž. Pred oknom sem obstal. Temna misel mi je stresala srce, pa sem jo odpodil. Otresel sem čevlje, udaril po vratih in odpel kamižolo. Stara dva sta spala zato je prišla odpirat Marcela. Peljala me je v sobo. Ne vem, ali sem pozdravil, ali ne, to pa se še dobro spomnim, da me je Žorž vsekal z jeznim pogledom, kot bi hotel reči: Kaj te pa vrag semkaj vodi! Kaj hodiš iskat, kar si izgubi!

V peči je prasketal ogenj, ob okna je tolkla burja in sveča je nemirno trepetala na mizi.

Povedal sem, da mi je bilo dolgočasno v bajti in da sem prišel k Marceli radi poroke. Tedaj se je Žorž zarežal in me pičil s pogledom kot gad. »Kaj hodiš radi poroke! Doma bi ostal v bajti in se pogovarjal s kozo. Kozja je zate, ne pa Marcela.« Zazeblo me je in nehote sem vstal. Zdaj mi je bilo vse jasno. — Veter je močno zatulil in stara hruška je udarila ob okno s koščenimi vejami. Zgrabil sem za sekiro, ki je bila v zapečku in zarjul kot ranjen lev:

»Hudič je v tebi! Izgini takoj, sicer ti razkoljem glavol« Izbulil je oči, vzela kučmo in jo vrgel v svečo, da je hipoma ugasnila.

Veter je ječal sunkoma in okna so trepetala. Hipoma sem začutil, da me je zgrabilo dvoje razkavih rok za vrat, zamahnil sem s sekiro in zarjul: »Ne uideš mi! Čakaj, vrag!« V temi sta švigali dve senci, ena je iskala vrat, druga prižigala svečo. »Sveta Mati, pusti ga, ne ubijajta se. Žorž, beži!« »Nož mi daj,« je vpil, grabil okrog sebe, otipal kljuko in zdirjal iz sobe. Planil sem za njim, pa me je prestregla z rokami Marcela in zapahnila duri. Zgoraj v kamri je zakašljala stari in zajokala mati. »Prosim te,« je ihtelo deklet, »nehaj in se umiri.« Pobral sem sekiro in jo krčevito stiskal v rokah. Planiti sem hotel na Marcelo pa nisem mogel, ker se mi je mračilo pred očmi. Iztrgala mi je sekiro iz rok in se me oklenila. Divje sem jo pahnil od sebe. »Ne hodi mi pred oči! Ti si me ubila, varala, goljufala si me!« Več nisem mogel govoriti. Nagloma sem se obrnil, sunil v vrata in hitel v noč. Zunaj je žvižgala burja in stokal ledeni sneg pod nogami. Iz hiše je donel krčeviti jok.

Bežal sem kot obstreljena zver in stiskal pesti. Oči so mi gorele in maščevalno iskale onega, ki mi je uropal srečo,

Bližal sem se pečini. V meni je vpilo na glas zdaj po maščevanju, zdaj po obupu. Naenkrat zaslišim, da nekdo hiti za menoj po sneženi stezi. Skrijem se za skalo in čakam, da planem nanj. Pod pečino so zakrokotali vrani. Prav ob njej se pojavi druga senca, kot bi zrastle iz tal. Z dvignjeno roko se je bližala črna postava in predno sem se zavedel, sta stala tik ob meni Marcela in Žorž. Obrnem se trenutno, planem proti pečini, da bi se zagnal vanj. Marcela je krčevito kriknila in hotela preprečiti spopad. Žorž jo je sunil, da je odskočila, zdrsnila na ledena tla in — izginila v prepad. Z vsemi močmi sem udaril tedaj po Žoržu, da se je opletel in nagnil. Več nisem videl, ker mi je kri zalila obraz. Padel sem na tla prav ob prepadu. — — —

Drugi dan sem se zavedel. Ležal sem na slami v bajti. Ob meni sta stala dva orožnika in Marcelina mati. Na glavi me je skelela

krvava rana, ki mi jo je zasekal Žorž. Nič nisem govoril, strmel sem venomer v leseno steno in z motnim očesom iskal, kar sem izgubil. Pred mano je zijal temen prepad, reka krvi je šumela vanj in krvavi glavi sta plavali v krvi. Vpraševali so me in zapisovali. Kaj so pisali, nisem vedel. Zavedel sem se šele tretji dan, ko sem vstal. Orožnika sta me uklenila in podpiraje me za rame, peljala po strmih stezah v vas. Ob pečini sem zajokal kot otrok. »Jaz nisem kriv! Nisem ubijalec!« Nemo so zrlí za mano ljudje. Zdelo se mi je, da me niso prav nič pomilovali. »Oba je ubil,« so šepetalí, »zaradi dekleta je vrgel v prepad oba! Bog mu bodi milostljiv!«

Pet let sem preživel v zaporih. V temnih nočeh so vstajale pred menoj grozne slike: divja skala, krvava sekira, strjena kri... Zdelo se mi je, da slišim smrtni klic Marcele in hropenje umirajočega Žorža.

Iz zopora nisem šel več domov. Groza me je bilo strašne pečine in krvavih spominov. Opasal sem leseno skrinjo in odšel po svetu. Z menoj so odšli spomini. Da bi jih odpodil, sem začel piti. Popivam pa dan za dnem, izvzemši onega, strašnega dne, ko sem izgubil srečo in mir. To noč mi zopet ožive spomini. Pred menoj vstaja divja noč, strma globel, sesedena kri, mrtvaški klicí in leseno znamenje nad grozopolno pečino... Od takrat je pa že deset let.« — — —

Na to je umolknil. Obraz si je zakril z rokama. Nemo je zrl v tlečo žerjavico na ognjišču, nato je zaihtel. V kamínu je žvižgala burja, polena so žarela kot grozne pošasti in na okno je trkal ledeni sneg. Zmolili smo rožni venec in tudi on je molil z nami, dasi ga nikdar preje nismo videli moliti. Drugi dan je odšel v ranem jutru, ko smo se odpravljali k zornici. Z njim so odšli spomini, a ne vsi; nekaj jih je ostalo pri nas in ti vasujejo še vsako leto ob svetih zornih mašah...

Klavec Janez.

Mesar ni bil, ker ni imel patenta. Le v zimskem času tako nekako v adventu je nabrusil nože in mesarice, ter hodil po hišah klat. Za praznike so hotele gospodinje in gospodarji koline, zato je bil vsem dobrodošel, zlasti pa otročajem.

Že po opravi lu ni mogel biti usmiljenega srca, čeprav ni bil nezusmiljen. Okrog petdeset let je imel in neprestano je kadil. Predno je začel svoj krvavi posel, je moral imeti tobak in kozarček »grenkega«. In kdo bi mu te malenkosti ne privoščil za tak slovesni družinski praznik!

Že rano zgodaj je bilo vse pokoncu pri hiši. Ženske so pripravljale kotle, možki slamo, otroci smo špičili špele in se kregali, kdo dobi mehur. Nič posebnega ni ta mehur in vendar smo ga vsi želeli! Sosedov hlapec Zuta se je celo pridušal, da bo njegov. Z Janezom sta se zelo pisano gledala, ker mu je nekoč ukradel čike. Zato je imel Zuta po našem mnenju najmanj upanja, da ga doleti ta izredna sreča. Ko so klali pri nas, je Zuta odšel z dolgim nosom in se je spet pridušal, da mora dobiti mehur, ko bodo klali »pri njih«, pa naj velja, kar hoče. Zadnji teden pred božičem je bilo napovedano »klanje« pri sosedovih. Že prejšnji večer je Zuta z železnim senenim ključem napulil slame iz močno stlačene tase, kjer je imel tudi svoje ležišče. Kakor hitro smo zagledali Janeza na klancu, smo stekli za njim. »Stric, saj bo mehur moj?« »Tiho, mularija! Jaz že vem, čegav bo.« »Kajneda, ga ne boste

dali Zutu?« »Kaj Zutu,« je rentočil, »samo pred oči naj mi pride pokveka salamenska!« Čeprav ni bil nihče zagotovljen, da bo mehur njegov, vendar smo vedeli, da Zutov ne bo. Tako je rekel Janez in kar je on rekel, je držalo. Zato smo molčali.

Janez je imel »ravno« roko in je vedno dobro zaklal. Pri sosedu pa je bil zelo hud, ker Zuta ni dobro držal in je vsled tega nož spodletel. »Drugič drži za rep, ti šemasta neroda,« tako je Janez nahrulil Zuto. In spet smo vedeli vsi, da Zuta gotovo ne bo dobil mehurja. Prašiča so ožgali s slamo, da so mu ščetine pogorele. Seveda smo imeli otroci največje veselje nad prasketajočim zubljem. Pomagali smo tudi umivati s korčevino kožo, da je bila mestoma rdeča in se je svežila kot steklo. Najvažnejši trenutek je bil pa kajpada takrat, ko je Janez na odru razsekjal prašiča, s prsti izmeril špeh in razkladal polagoma jetra, srce, pljuča in čreva. Sedaj je bil na vrsti mehur! »Meni, meni!« smo vpili vsevprek in stegovali roke, da bi dosegli mehur, ki ga je Janez držal visoko nad nami. Kot bi trenil pa je skočil med nas Zuta, zagrabil za mehur in oddirjal. Janez je hitel za njim, mi za Janezom. Zuta je imel urne noge, da ga celo Janez ni mogel dohiteti. V veliki jezi je zalučal za njim sekiro, ki mu je priletela v nogo. Zuta je padel in kri se je pocedila na tla. Preplašeni smo obstali. Janez pa se ni bal krvi. Zgrabil je mehur, zaklel in ga razsekjal. Nato je vzel cunjjo, ovil Zuto nogo in ga vlekel na svisli, kjer je imel ležišče. Ko se je vrnil, ni črhnil besedice. Nihče mu ni očital, celo gospodar je molčal. Le gospodinja je naročila dekli, naj nese Zutu pečena jeterca in naj pogleda, kako mu je. Dekla se je vrnila in povedala, da se Zuta joče in togoti. Tudi to je povedala, da grozi Janezu češ, da ga bo ubil, ko ozdravi. Janez se je smejal in vsi smo vedeli, da iz Zutove grožnje ne bo krvi. Pa ni bilo tako!

Tistega dne popoldne je Janez pil in zvečer ni mogel domov. Pomagali so mu v svisli, da bi spal na slami zraven Zuta. Gospodar sam je svetil in pomagal Janezu, da se je skobacal na taso. Nato je gospodar odšel in se še na ves glas zasmeljal. Globoka tema je bila okrog. Janez je tipal in se premetaval po slami. Zuta je bil zbujen in zdelo se mu je, da je prišel sedaj trenutek maščevanja. Dvignil se je in uprl v Janeza, da se je ta skotalil kot hlod po tasi navzdol. Hlapec se je vkljub bolečinam na glas zasmeljal. Grozen krik je pretresel temo in zadušil hlapčev smeh. »Jezus, Marija, pomagajte! Nabodel sem se!« V strašnih mukah je rjul nesrečni klavec. Ob padcu se mu je zataknil seneni ključ v prsa. Kri je curkoma kapljala, klavec je hropel, hlapec pa jokaje klical na pomoč.

Skozi lino je posvetil gospodar. Luč mu je padla na tla od strahu. Na podu je bila mlaka krvi in v njej je ležal umirajoči Janez. Z roko je tiščal ključ in skozi usta bruhal krvave pene. Prihitali so ljudje, a niso mogli več pomagati. Pred njimi je v groznih mukah izdihnil klavec Janez. Na tasi pa je krčevito jokal pastir Zuta.

Na božično vigilijo smo Janeza pokopali. Zuta ni bilo k pogrebu. Še tisto noč je izginil brez sledu, le krvave lise ob lini so kazale, da ga ni več.

Na sveti večer pa je hodil po hišah spomin. Zdelo se je, da kliče nesrečni klavec in joka ubogi Zuta. Celó angelsko petje ni umirilo pretresljivega joka in ni omililo krvavega spomina. Pred jaslicami smo na to sveto noč molili za klavca Janeza.

Mehač Štefan.



So na tem božjem svetu opravila, ki jih človek ne more uvrstiti ne med pridobitne in zopet ne med nečastne posle. Ena izmed teh služb je služba »mehača«. Odkod sem pobral ta naslov? Stari župnik Janez ga je zapisal na cerkveni kor, ko je dovolil vstop samo »orglavcu, pevcem in mehaču.« Mehač pa je bil, odkar so ljudje pomnili, »stric« Štefan. Dva župnika je preživel in trem orglavcem je meh pritiskal. Nihče, niti gospod Janez ni vedel, odkod je Štefan. Iz domače Jelovske fare ni bil in vendar nihče ni pomnil, kdaj bi se vselil. Očeta ni poznal celo sam, mati mu je pa umrla, ko je bil še otrok. Sicer pa nihče ni vprašal ne po njegovem rojstvu in ne po pokoljenju. Vedeli so, da je »stric« Štefan šestdeset let star samec, ki spi pri kmetu Jalenu na slamni, žaga drva, pometa ceste in tlači mehove na cerkvenem koru. Informacij dovolj!

Cerkveni pevci so izbirčna družba, v goztovih ozirih podobna nekdanjim cehom. Niti orglavec ne more sprejeti novega pevca, ne da bi vprašal svoj »zbor«! K zboru pa pripadajo po stari navadi: orglavec, pevci, pevke in — mehač. Tako je bilo vsaj v Jelovici. Kadar so peli pevci, recimo župniku Janezu za kolednico, ali županu Tinetu za god, je bil vedno med njimi tudi mehač Štefan. Pel ni, ker ni znal. V kotu je sedel, pil in se smejal. Na koru je bil pa »v ognju«. Lepo enakomerno je tlačil meh. Dobro je znal, kdaj je treba hitreje tlačiti in kdaj počasneje. Včasih je orglavec vse »štíme odprl«, pa Štefana ni spravil v zadrego. V svojem poslu je bil strokovnjak. Obrajtal ga je župnik Janez, upošteval ga je orglavec, cenili so ga pevci, pevke so ga pa celo rade imele. To se pravi: Španova Minka, ki je pela visoko, mu je vsako leto za god splela volnene nogavice, Renkova Ančka, ki je pela drugi glas, mu je kupila zelen klobuk, orglavec mu je vsako leto podaril par obrabljenih hlač, pevci pa kamižolo in škornje. Drugega pa Štefan itak ni potreboval. Jedel je po hišah, prenočeval pri Jalenu v hlevu in si z žaganjem prislužil tudi nekaj cvenka za »stare« dni. Meh je tlačil zastonj in najhujši udarec bi bil zanj, ko bi mu vzeli to službo. Na to pa nihče ni mislil.

Posebno lepo je bilo ob zornih mašah in velikih praznikih. Takrat so že orgle same pele nekam milo, hrepeneče in mogočno, da je bilo vernikom mehko in slovesno pri srcu. Res, da je bilo to zasluga orglavca, a vendar je tudi mehač Štefan užival čast in splošno pohvalo. Kako pa naj piščal mehko poje, če ne znaš piskati vanjo!

Bilo je pred petnajstimi leti ob zornih mašah. Jutro za jutrom so prihajali ljudje k zornicam. Ni dvoma, da jih je vlekle v lepo razsvetljeno cerkev tudi lepo petje. Kako so lepe adventne pesmi! Mila prošnja doni iz njih, vse uboštvo in vsa beda človeška kliče po Odrašeniku. Ljudje, ki so v revščini in bedi, jih občutijo in zdi se jim, da je v hrepenečih glasovih njihova prošnja po Zveličarju, ki naj prinese rešitev in mir.

Tako je bilo tudi v Jelovici ob zornicah. Pevci so se potrudili, da je bil zadovoljen gospod Janez in ljudje. Zato je orglavec še bolj z veseljem orgljal in mehač Štefan še rajše tlačil meh.

Zgodilo se je pa zadnji teden pred božičem, da je zapadel sneg in da so zmrznila pota. Komaj je mežnar vabil vkup, je vstal stric Štefan, se zavil v kamižolo in šel v cerkev, da prižge luči na koru. Pred cerkvenimi vrati mu je pa spodrsnilo, da je padel in si zlomil nogo. Milo je zaječal in poskušal vstati — pa ni šlo. Škrinjarjeva Jera ga je našla v snegu na tleh. Hitela je v zakristijo in poklicala mežnarja ter župnika Janeza. Spravili so ga v mežnarijo. Bridko je tožil mehač ne radi bolečin, temveč zato, ker ne bo mogel več tlačiti meha. Tožal ga je župnik Janez in celo mežnar mu je dajal korajžo. On pa je jadikoval in neprestano tožil: »Zakaj me je doletelo to ravno sedaj, pa ravno pred prazniki, ko je tako lepo v cerkvi!«

Tisti dan so orgle škripale in vsi ljudje so vedeli, da ni mehača Štefana na koru.

Bližal se je sveti večer. Otroci so postavljali jaslice, ženske so pekle in možki cepili drva. V mežnariji je pa ležal bolan stric Štefan. Gospod Janez mu je poslal potice, mežnar mu je stregel s čajem, župan Tine mu je prinesel klobase — a niso ga mogli razveseliti. Štirideset let je bil na sveti večer na koru in nocoj ga ne bo! Prišle so pevke: Španova Minka, Renkova Anka in še druge, prišli so pevci, celo orglavec je prišel — ko so pa odhajali je postalo Štefanu bridko pri srcu in dve debeli solzi sta mu kanili na uvela lica.

Zazvonili so božični zvonovi. Ljubeče in milo so vabili ljudi k polnočnici. Štefanu se je zdelo, da glasno kličejo tudi njega. Nocoj na sv. večer, pa ga ne bo pri polnočnici! Trumoma so hiteli ljudje mimo mežnarije v cerkev. Baklje so ugašali prav pod oknom. Štefan jih je poznal po glasu. — Zazvonil je veliki zvon in naznanil, da se čez pet minut začne sveta maša.

Mehača je pretreslo. Dvignil se je, s težavo oblekel in obul čevlje. Hotel je na vsak način biti pri polnočni maši in sicer na koru. Noga je bila težka in vsak korak ga je oblijal znoj. Vzel je palico iz kota in počasi lezel po stopnjicah. Polagoma je pridrsal do cerkve. Zvonček je zazvonil in orgle so zabučale. Štefanu se je stemnilo pred očmi. Nič več ni mogel naprej. Padel je v znak na kup snega prav pred cerkvenim zidom. Ljudje so bili že vsi v cerkvi. Orgle so sunkoma obstajale, kot bi čutile, da ni mehača na koru. Pevci so peli mestoma brez spremljevanja.

Polagoma je naletaval sneg. Štefan je v omotičnih sanjah gledal pred seboj jaslice in božje Dete. V hlevček so prišli tudi jelovski pevci. Vsi so bili, tudi orglavec ž njimi. Vsak je prinesel svoj dar. Le njega — mehača Štefana — niso vzeli s seboj. Zunaj pred hlevom so ga pustili na mrazu in vrata so mu pred očmi zaprli. Pa se je stegnili z nogami do okna. Zbolele so ga noge, vendar je nepremično gledal, kako se je smejala božje Dete in poslušalo lepe pesmi, ki so jih peli jelovski pevci. Zaklical bi na glas, pa si ni upal. Ko so odpeli, je videl, da se je obrnilo sveto Dete proti oknu in se nasmejalo. Joj, njemu mehaču Štefanu, se je nasmejalo! Noge ga niso več držale, zgrudil se je ob hlevu na tla...

Maša je končala. Ljudje so prišli iz cerkve in uzrli na tleh mehača Štefana. Hitro so prenesli starčka v mežnarijo in hiteli po gospoda

Prišel je gospod Janez z mežnarjem, pa je bilo prepozno. Štefana je streslo, krčevito je obrnil glavo in zavpil. Samo z očmi je še pogledal gospoda Janeza, nato se je nasmehnil, vztrepetal in umrl.

Prišel je orglavec, prišli so pevci in pevke, med njimi Minka in Anka — a Štefana niso našli več živega. »Božje Dete ga je poklicalo,« tako je dejal gospod Janez.

Pokopali so ga ravno na praznik njegovega patrona. Pevci so mu zapeli nagrobnico in gospod Janez je govoril: »Bog ga je poklical, ker ga je hotel imeti na božič pri sebi,« tako je končal. In vsi so čutili, da je bilo res tako. Od takrat pa ne pojejo več jelovške orgle veselo ...

* * *

Leto za letom se vračajo ti spomini ravno med zornimi mašami. Niso veseli; pa tudi niso žalostni. V njih je hrepenenje in mila prošnja.



Božične misli našega dijaka.



ZOPET se je približal tisti čas, ko vsak dober kristjan praznuje rojstvo Gospodovo. Gospod se je rodil! Rodil se je v skrivnem hlevu in slabih razmerah, a vendar je premagal svet.

Beli sneg je pokrili naše gore. Zunaj je jasna noč in tak mraz, da škriplje pod nogami. O polnoči se odpirajo hišna vrata in ljudje trumoma stopajo proti cerkvi v mrzlo noč, da bodo slišali in notranje doživeli veselo oznanilo.

V koči na robu vasi sedi stara mati in misli na sina, ki se je malo prej vrnil iz mestnih šol. Pa se povprašuje: »Ali še zna, kar sem ga učila, ali pa je že pozabil na moje nauke?« Sin pa med tem veselo koraka proti cerkvi, duša mu valovi in polje od slavnostnega razpoloženja. Ne, ni še pozabil na materino besedo in nikoli pozabil ne bo. Vesel je. Saj to je večer, ki ga je tako težko pričakoval.

In če bi sin ne bil ostal zvest besedam svoje matere, če bi zapustil vero in vrgel v brezboštvo, če bi zatajil svojo narodnost, če bi odložil vse, kar je dobremu sinu sveto, ali bi bil, vprašam, ali bi lahko bil vesel v takem trenutku? Ne! Vsak udarec božičnega zrna bi mu tolkel v dušo: »Nisi storil prav! Vrni se! Kaj ne slišiš angelov, ki pojejo: Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji. Ti ne boš deležen tega miru.«

Veliki ruski pisatelj Dostojevski je doumel in napisal tole veljavno besedo: »Kdor pa nima naroda, nima Boga. Vedite, da vsi oni, ki nehajo umevati svoj narod ter izgube zvezo z njim, izgube hkrati in v enaki meri tudi očetovsko vero in postanejo ateisti ali mlačneži.« (Besi.)

A. B.



F. T.

Sveti večer.



Niso pozabili
odpreti vrat.
Željno so čakali,
kdaj bo prinesla
sveta Devica
Detece spat.

Prišli so angeli
k mojstru mizarju
in ga prosili,
naj bi posodil
zibelko malo
Jezuščku kralju.

Le kar vzemite jo,
angelci zlati!
V sobo nesite jo
in odenite jo,
da bo nebeški knez
mogel zaspati.

Zibelko vzeli so,
rahlo zrahljali.
Okno zastrli so,
lučko prižgali,
da ne bo v temi spal
Jezušček mali.

Ker je pa bilo ni
do temne polnoči,
iskát so jih šli. — — —
V hlevčku so našli Ga,
v jasliah ležečega,
solznih oči.

Zibelke ni imel,
da bi roke ogrel.
V slamo je bil odet
On, ki je ustvaril
in ohranjuje
ves božji svet.



P. Keller (prestavil dr. A. K.)

Kako sem se z ljubim Bogom na saneh vozil?



NIHČE ne bo tako lahko trdil, da gojijo kmečki dečki posebno močno mržnjo do sankanja. Ko sem bil pred kakimi štiridesetimi leti še kmečki paglavec, sem tudi jaz prišteval sankanje k največjim užitkom življenja. Samo enkrat, ko so me sredi trpkomrzle zimske noči zbudili in mi rekli, da moram takoj vstati in se peljati z gospodom župnikom k bolniku, sem nekoliko pomišljal. Ven v kolonijo, tam umira zidar Janez.

Tresoč se od mraza sem sedel na robu postelje in se trudil, da bi prišel v svoje škornje. Imel sem vedno samo en par škornjev. Bili so iz kravjega usnja, imeli so dolge golenice in čevljar Ruppert jih je tako zavito zgradil, da se je samo tistemu, ki jih je popolnoma poznal, posrečilo, da je sploh našel pot vanje. In potem so imeli še svojo ljubo

nadlogo. Predno sem bil »notri«, sem moral vedno strumno napeti zanke golenic, petkrat skakljati po vsej sobi in sedemnajstkrat udariti ob tla.

Sovražil sem te škornje. Vsak par je bil določen, da vzdrži eno leto. In so tudi vzdržali, posebno golenice; nasprotno pa je bil sprednji konec največkrat že po štirih tednih »skozi«, kar je čevljarju Ruppertu dalo povod, da je pribil »kapice«, t. j. kose usnja naravnost groteskne oblike in sicer vse to z majavimi šivi sive, ostudne čevljarske drete. In s tako obutvijo naj se človek postavi kot mlad, fin mož, če bi se hotel iz kateregakoli vzroka ogledati po čem! Bil sem torej tudi to noč vesel, ko sem bil »notri« in sem se prepričal, da sta celo obe peti pravilno sedli. Druga oprava je bila hitro končana in kmalu sem udarjal po visokem snegu proti cerkvi. Vaška cesta je bila prazna in pusta, sneg je škripal pod mojimi nogami in mesec, ki je tičal za oblaki, je razširjal čemerno, pošastno svetlobo po ulici. V šoli sem vzel ključ od cerkve in krenil na pokopališče, sredi katerega se je dvigala naša božja hiša. Mrtvih se nisem bal. Razen enega! To je bil krčmar Winter, s katerim sva bila ves čas njegovega življenja v vojnem stanju. On je bil vedno izredno zadovoljen, če me je vlekli za lase ali ušesa in jaz sem mu zato zaigral nekaj nelepkih burk. Kot šolski paglavec stori človek, kar le more. Sedaj je krčmar Winter ležal na pokopališču prav pri stezi in kadar sem šel mimo njegovega groba, me je vedno obšlo mučno čustvo: sedaj bo stegnil nogo ven in ti dal eno v hrbet, da se boš takoj prekucnil na nos! V polnočni uri pa se je ta občutek strahu celo ojačil in nič ni hotelo pomagati, da sem sam sebe tešil in si lepo prigovarjal: krčmar Winter se bo pač čuval brcati iz gorkega groba z nogo po mrzlem zraku, saj je vendar tako pogosto trpel vsled protina. Ne,

nisem mogel tajiti, bal sem se. In tako sem korakal najprvo čisto tiho in oprezno in ko sem prišel v bližino krčmarja Winterja, sem puhnil v diru mimo njega. Pri tem mi je zopet prišla na misel moja stara mati, ki je tudi ležala ob robu poti in ki je v svojih živih dneh tisočkrat rekla: »Fant, ne stopaj tako, saj vendar veš, da me glava boli!« V cerkvi mi je odleglo. Kot ministrant sem imel skoraj vsak dan cerkveno službo in v cerkvi sem se počutil popolnoma doma. Tu ni bilo



Prosvetno društvo v Črnem vrhu.

ničesar, kar bi me lahko tudi najmanj strašilo, tudi ne ta globoki mrak, ki ga je večna luč čisto medlo razsvetljevala. Odprl sem zakristijo in vzel »torbo za bolnike«. To je bila rjava platnena vrečica, v kateri je tičal križ, dva svetilnika, dva koščka sveče, majhen zvonec in nekaj drugega, ki se je potrebovalo pri sv. poslednjem olju.

Tedaj se je razlegel po cerkvi glas: »Ali si ti tu?«

»Da!« sem rekel.

Bil je župnik. Stopil je po altarnih stopnicah in odprl tabernakel. Pckleknil sem in potrkal na svoja prsa.

»Gospod Jezus, tebi živim! Gospod Jezus, tebi umrjem! Gospod Jezus, tvoj hočem biti sedaj in vekomaj!«

Župnik je vzel iz ciborija eno sveto hostijo, jo položil v zlato kapsulo, vtaknil kapsulo v svileno mošnjo, ki mu je visela na prsih, zaprl tabernakel in šla sva.

Na cesti je čakal župnika voznik s sanmi; zavihtel sem se k njemu na kozla in ovil koc okoli svojih kolen in voznja se je pričela.

Luna je stopila iz oblakov in razsvetljevala belo pot. Vas je kmalu ležala za nami; vozili smo se čez prsto polje proti majhni naselbini, kjer je zidar Janez umiral. Bilo mi je čudno in otožno pri srcu. Štirje smo bili na saneh: jaz, voznik, župnik in ljubi Bog! Molil sem očenaš in nekaj pobožnih vzdihov, nato pa je zopet prodrla moja nekoliko groba nprav kmetskega paglavca in zašel sem v špekuliranje. Damislil sem se mše, da bom ljubega Boga redko zopet imel tako sam za se kot

sedaj. V cerkvi je bilo vedno mnogo ljudi in vsi so imeli eno ali deset ali tisoč prošenj. Sedaj pa — ko smo bili tako sami na teh saneh — sedaj sem lahko prišel do besede in računal na uslišanje. Bila pa je v meni globoka bojazen in najprvo sem napol obrnil glavo nazaj, češ, ali se smem predrzniti in ali ne bo slišal tudi župnik. In bilo mi je, kot da bi mi nekdo prigovarjal: Pa povej vse v svojem srcu! In sem povedal vse in tu nočem nič olepšati in hočem svojo čudno molitev ponoviti.

Začel sem s tem, da sem se vendar v šoli učil, da ljubi Bog ne zahteva ničesar zastonj, da poplača tudi najmanjše dobro delo. In gotovo ni tako enostavno, vstati ponoči iz gorke postelje, obuti ozke škornje in iti na pokopališču mimo groba krčmarja Winterja in mimo stare matere, ki jo tako boli glava. Vse to sem naredil Zveličarju na ljubo in če za to preveč ne zahtevam, ga prav lepo prosim, naj vendar tako uredi, da mi ne bo treba vedno tekati v teh ostudnih škornjih, temveč da bom enkrat dobil par pravih gamaš iz mesta. Z gumijasto natego! Take, kot jih je imel sin pismonoše, ko je bil o počitnicah s svojim očetom v naši vasi.

Tako — sedaj je bilo končano! Trenutek sem tiho sedel; nato sem pa zopet okrenil glavo v stran, ali bo prišel od zadaj kak odgovor. Pa ni prišel nobeden — noben »da« in noben »ne«. Sedel sem čisto potr.

»Vozi hitreje!« je zaklical župnik vozniku. Ta je pognal konje in kmalu nato smo se ustavili pred hišo zidarja Janeza. Žena nam je prišla naproti s svojimi šestimi otroci in vsi so vzdihovaje padli na kolena. Župnik je blagoslavljaše dvignil najvišje Dobro nad nje in govoril predpisani pozdrav: »Mir bodi tej hiši in vsem, ki v nji stanujejo!« Nato smo stopili po ozkih, strmih stopnicah kvišku. V gornji izbi je ležal Janez. Vse svoje življenje je tako težko delal in tako pomanjkanje trpel, da je bil pri petintridesetih letih na koncu. Rdeče cvetke jetike so cvetele na njegovih licih in njegove oči so se svetile, kot da bi bile iz stekla.

Čez mizo je bilo pogrnjeno belo pokrivalo; križ in svetilnika sem postavil nanjo, prižgal sveči, čijih zmrznjeni stenj je dolgo prasketal, predno sta zagoreli in nato je župnik položil najsvetejši zakrament na delavčevo mizo. Sedaj, ko je šlo njegovo revno življenje proti koncu, je prišel Kralj sveta k zidarju Janezu.

Župnik je nemo namignil; vsi smo šli ven. Bolnik se je izpovedal. Medtem smo stali zunaj v ozki veži in po stopnicah navzdol. Bil sem v hudi dušni stiski. Sramoval sem se svoje molitve na saneh. Ali nisem bil kot oni farizej v templu, ki se je tja vstopil in ljubemu Bogu svoje zasluge našteval? Ali nisem Zveličarja, ki je zapustil svoj zlati kelih in se peljal k umirajočemu in na dolgi poti gotovo mislil samo na njegovo dušo, motil s svojo neumno škornjarsko molitvijo?

O, pa je bilo tudi vse tako narejeno, da je moral celo kmetski pasglavec iti vase. Žena je vila roke proti nebu in šest otrok, ki so stali okoli nje, je jokalo in se treslo od mraza in srčne boli.

In tedaj je padel moj pogled na noge otrok. Nihče izmed njih ni imel čevljev ali škornjev; v lesenih cokljah so stali s slabimi, zakrpanimi nogavicami in eden je stal bos v copatah. Tako revni so bili, ko je živel oče in sedaj jim umira. Kaj se bo potem zgodilo? Žena je vila

roke proti nebu! Vzdihnil sem in pomislil na svojega očeta, ki je bil zdrav in si je moral s poštenim delom dovolj težko zaslužiti, da mi je kupil te trdne škornje, ki sem jih nosil. Nisem mogel drugače: sklonil sem se in pogladil usnjate golenice.

Župnik je odprl vrata — spoved je bila končana. Vsi smo šli v bolniško sobo. Bil sem tako zmešan, da me je moral duhovnik še le tiho opomniti, naj govorim splošno izpoved grehov. Tako sem začel: »Izpovem se Bogu vsemogočnemu ... ker sem grešil ... moj greh, moj



Prosvetno društvo na Planini pri Vipavi.

greh, moj največji greh ...« in položil noter tudi svojo krivdo in čutil tudi za se veliko tolažbo, ko je župnik v nočni tišini govoril »odpuščanje vseh tvojih grehov.«

Nato je odprl zlato kapsulo in kakor bela zvezda se je prikazala sveta hostija, na katero je umirajoči zrl kot na zadnjo tolažbo, zadnje oporišče.

»Gospod, ne daj meni ničesar, daj vse Janezovim otrokom!« sem goreče molil, ko sem trikrat zvončkljal za »Gospod, nisem vreden ...«

V globokem srčnem miru sem se vozil domov. Na saneh smo bili samo še trije: jaz, voznik in župnik. Najboljši izmed nas je ostal pri zidarju Janezu. Tako sem tudi drugi dan v miru slišal vest, da je šel Janez še tisto noč tja. — — —

Od tega je sedaj štirideset let. Vem pa, kako dober vozni gost je bil ljubi Bog na saneh. Dovolj zgodaj sem prišel v mestne gamaše in Janezovi otroci hodijo danes vsi v poštenih, trdnih čevljih in škornjih po svetu.

Božji dnevi.



KIPAR Valdec je izklesal pesniku Kranjčeviču nagrobni spomenik. Upodobil je fanta, ki je nemo zrl v tla, in si z eno roko zakrival obraz. Na hrbtu je imel polomljene peruti in v verige vkleknjene noge.

To je bil mrtev kip. So pa v naših deželah živi kipi med fanti, ki nemo zro v zemljo in ne morejo dvigniti peč pogleda navzgor. Peruti njihovih misli so strte — le v blatu nemoralnosti se vlačijo. Noge imajo vkleknjenega v verige zablod in ne pride jim na misel, da bi sneli verige grešnih navad.

So taki. Trhla deble so, preperela v močvirju in sencí. Med njimi pa rastejo sveže mladike, želeč z vrhom doseči solnčne luči. Zadnje tedne smo jih videli.

V vipavskem *Sv. Križu* se jih je zbralo okrog petdeset. Hoteli so pokazati, da so božji in da čutijo potrebo po duhovni obnovitvi. V lepo okrašeni dvorani, kjer je med rožami gledal nanje vitez iz Kastiljona, je domači župnik gospod Rejec pozdravil udeleženci in žel duhovnim va-

jam božjega blagoslova. Voditelj konferenc je obrazložil pomen in program te izključno verske prireditve, nakar je g. dr. Kralj govoril v prelepem in globokem govoru o fantu in njegovih odnosih do Stvarnika. V cerkvi so mladeniči opravili večerno pobožnost in sveto spoved. Rano v jutro je pred zorno mašo govoril v cerkvi voditelj konferenc. Med sveto daritvijo je zelo lepo prepeval domači cerkveni pevski zbor. K obhajilu so pristopili vsi fantje vpricho vernikov. Lep je bil ta prizor in slovesen. Povzdignil ga je še lep nagovor na fante in navzoče stariše. Po skupnem zajutreku so mladeniči zopet prišli v dvorano, kjer je z globokim umevanjem in prepričevanjem govoril o fantu in krščanski družini g. Sardoč. Sledile so lepe deklamacije o sv. Alojziju, ki so jih hvalno prednašali domači fantje. Navzoči so podpisali življenjsko pravilo. Po lepih zaključnih besedah gg. voditelja, dr. Kralja in župnika Rejca, so fantje odšli domov. Z njimi je šel božji blagoslov.

Takoj nato so obhajali blagoslovljene dneve fantje v *Kamnjah*. Tri večere in tri jutra so posvetili svojim dušam. Vkljub mrazu in temi so držali vztrajno. Pri sv. obhajilu je bilo okrog 70 mladeničev. Poklicani so bili vsi, a niso vsi čutili potrebe. Oni pa, ki so jo čutili, so našli srečo in mir. Tako so zatrjevali po duhovnih vajah.

V istih dneh se je v *Biljah* zbralo okrog 30 fantov, katerim so govorili gg. dr. Zdešar, dr. Kralj in Sardoč. Bili so to povečini mladi, novi fantje; starejših ni bilo in ne vem, iz kakšnega vzroka niso prišli. Oni, ki so prišli, so bili izredno zadovoljni in so prosili, naj bi se take verske konference ponovile.

V *Mirnu* je govoril stotini fantov in mož g. kurat Stanič. Globoki

govori in lepa vrsta mladeničev je bila najlepši dokaz, da je v Mirnu pravo umevanje krščanskega življenja in dovolj značajev.

Na bovškem v Čezsoči so fantje tudi hoteli uživati blagoslovljene dni. Govorila sta jim gg. župnik Munih in profesor Bednarik. Uspeh je bil lep.

Veličastna verska manifestacija pa so bile duhovne vaje v *Tolminu*. Koliko žrtev in volje so pokazali voditelji in fantje! V petih govorih so gledali navzoči smernice krščanskega življenja in prave značajnosti. Pri božji mizi jih je bilo nad 300. Popoldne se je razvila po trgu dolga procesija, v kateri so vrli dijaki nosili kip sv. Alojzija. Ob sklepnih besedah je postalo rosno marsikatero oko. V dvorani je zvečer imel skioptično predavanje o sv. Frančišku g. župnik Kozdermac.

Izkazal se je tudi *Kanal* s stotino fantov, ki so poslušali govore g. Brumata, prejeli kruh življenja in podpisali življensko pravilo.

Tudi goriška okolica, v prvi vrsti *Podgora in Gorica*, sta zbrali fante k verskim konferencam in sv. zakramentom.

Ni naš namen, da bi hvalili fante in se bahali z obnovitvenim delom. Vemo, da so v tihoti obhajale duhovne vaje za mladeniče tudi druge duhovnije. Treba pa je javno poudariti, da je naše gibanje resno vpoštevalo versko poglobitev in da med našimi fanti ni vse tako površno in nedostopno, kot si ta ali oni predstavlja.

Vsem, ki so sodelovali in nesebično žrtvovali za te blagoslovljene dneve, izrekamo v imenu fantov in organizacije iskreno zahvalo. Bog in sveti mladinski vzornik naj jim bosta plačnika!



Ivan Romanotov:

V sveti noči.

*Burja buta v okna
se žareča,
okrog oglov žvižga
hišicam grozeča...
A sreča —
trdno stavbe so zgrajene.*

*Sveta noč!
Čustev dviga se nešteto
nocoj v nebo presveto...*

*V samoti revna hišica stoji:
skozi vbita okna burja brije
in skozi špranje v steni rije.*

Prepih!

Glej, na tleh bolnik leži:

»Gospod, oh, pridi,

ozdravi me!

Prižgi,

da zažari

svetloba tvoja — v duši moji...«

Kaj pa drugo leto?



S prihodnjim letom bo zaplaval »Naš čolnič« petič med mladino. Tekom obstoja si je pridobil med mladimi in starimi dovolj prijateljev. Naša stara navada je, da prijatelja ne ne zapuščamo. Zato upravičeno pričakujemo, da bodo vsi dosedanji naročniki ostali »Čolniču« zvesti.

Da smo odkriti! Še večje je naše upanje: Z novim letom bo list našel gotovo novih naročnikov in naročnic. Saj je »Čolnič« sedaj edina vez, ki druží katoliško zavedno slovensko mladino. Kdor bi potrgal te vezi, bi neizmerno škodil verski, moralni in prosvetni poglobitvi med našim mladim rodом.

Prihodnje leto bo list postal po večini naše družinsko glasilo. Ne bo opustil kajpada vkljub temu poročil iz naše organizacije, vendar bo vsled primernih povesti, slik in zanimivih člankov ugajal tudi onim, ki iz kakršnegakoli razloga niso člani društev.

Uredništvo si je pridobilo redne, izvežbane sošrudnike, ki bodo s peresom govorili v srce. List bo obsegal 16 strani in stal celoletno 10 lir. Naročnino lahko poravnate v dveh obrokih po 5 lir. Istotako bomo poskrbeli za lepo obliko.

Vemo, da je zadnje mesece divjala po naši deželi uničujoča požara, vendar smo prepričani, da si bo vsak član odtrgal od pijače in kajenja radovoljno onih 10 lir in jih obrestonosno naložil v list, ki mu bo prinašal izobrazbe, pouka, tolažbe in zabave.

»Čolnič« bo dobil tudi redno upravo, ki ga bo točno razpošiljala do 20ega vsakega meseca.

Prosimo vse naročnike, naj nam sporoče svoje želje glede vsebine in oblike. Vsak nasvet bomo radi upoštevali.

Posebno zahvalo smo dolžni onim vzornim fantom in pridnim mladenkam, ki so nabirali med letom za Čolničev dar.

Stojimo pred prazniki. V teh dneh naj vsi zavedni fantje in požrtvovalna dekleta z vso vnemo agitirajo za nove naročnike. Naslove pošljite na upravo, Via Mameli 5, Gorizia.

V upanju, da naša prošnja ne bo ostala brez odmeva, želimo vsem nabirateljem in nabirateljicam, kakor tudi naročnikom

vesele praznike in blagoslovljeno Novo leto!



Lojze Belokranjski:

Zoran.



Ista jesen je bila kmetu čudno pravična; vsako seme, ki ga je s toplo ljubeznijo položil v zemljo, je pognalo klice in dalo življenje tisočerim. Predali v kašči so se zvrhali z žitom, po voljni stružnici so se mehčala jabolka, po sušilnicah so cvrčale cele gromade sliv. Od vsepovsod je zvalo: vtrgaj me, izkoplji me...

Ko je Zoran zrl na darove njiv in polj, ni vedel, kaj bi počel od sreče; šel bi vrh holma, odkoder bi gledal na svoj sočni grunt in ga blagoslavljal za plodove. Polnil je hrame s krompirjem, repo, korenjem. Voz za vozom se je pomikal počasi, previdno. Po kolovozih so se kolesa zajedala v mastno ilovico; voli so sopli, nategovali mišice kot vrvi, biči so peli nad njimi v sive jesenske dni.

V tistih hladnih oktoberskih in novemberskih večerih so gospodarji prihajali iz zakajenih koč in vabili fante in dekleta: »Pridite k nam nocej, bomo slačili koruzo. Pet voznih košev smo je nalomili;

cela gora storžev je rasla na veži...«

In romali so mladci in devojke od hiše do hiše; in so se radovali: še pet hiš, še pet večerov bomo židane volje...

* * *

Mrak se je plazil iz temnih šum, vedno silneje se valil po grapah in globelih in slednjič zajel zakajene koč v selu. Hladno je potegnilo od hribov, vetri so razgnali sivo ozračje. Nebo se je užigalo kot nezizmerno hrepeneče oko.

»Ho, Zoran, dober večer!«

»Bog daj dva!«

»Dosti je enega, glej, kaj se nas je natreslo: Mimi, Fani, Zala, Iva... Hej, in mi: jaz, Tone, Jože, Pavel; in še Janez, brdavs, ki ti vola s pestjo podre; pa še stric Urban! Sapa! smo fantje, kaj, Zoran! Devet vasi obhodi, pa jih ne najdeš takih — — — Ali ne, Urban?«

»Hm, ja!«

»Nak, ni nas takih v devetih vaseh,« se je pobahala Mimi.

»O, takih, he, he... ne, ni jih, samo tukaj so, pri nas, he he,« se je poredno muzal Janez in sedal na širok stolec. Drugi fantje so posedli po kupu ali zraven na tla. Dekleta so si izbrala stolice. Le Urban je posadil svoje kosti na višji stolec častno mesto za tistega, ki plete kite.

In zajemali so z ogromnega hriba storže, jih slačili, da je ob petrolejki in soju ognja na ognjišču zažarelo zrelo zrnje kot žolt grozd. Odtrgali so od storža trdo lubje, le nekaj mehkih listov je ostalo za lase v kiti. Tako razgaljene storže so grmadili pred Janeza in Zorana, ki sta odsekavala repove in storže oddajala zadnji, najvišji oblasti — Urbanu, ki je bil umetnik za spletanje kit.

»Urban,« ga je dražil razposajeni Janez, »kaj čepiš na višjem stolcu

in nas pogleduješ kot zeleni car; saj ne znaš plesti, utrgale se bodo kite z latja. Hej, Urban, pusti, bo Mimi, ona zna — v devetih vaseh ni take, he, he...«

Urbanu je zastala roka na kiti, sršasto je zastrmel v Janeza, spodnja ustnica se mu je zibala, iskala je odgovora.

»Ti muc, pišče, meni boš oponašal, ko sem jih že splel, kolikor imaš ti las na glavi, in dolgih, težkih, kot solnce so se svetile na latju; štirje kot medvedje so se obesili na kito, pa je niso utrgali, ti pišče, hm, ja.«

»Dober večer!«

»O Zinka!« je vskliknil Zoran radosten, »tudi ti si mi prihitela na pomoč.«

»Najbližja sosedu sem, se spodobi.«

»O, seveda, z nami pa nočeš okrog, Zina, ali se to ne spodobi?« je zagodrnjal Janez. »Hm, ja,« je potrdil stric Urban.

Lubja, ki so ga posneli s storžev, se je nastlalo za cele kopice in je šuštelo kakor suho listje v jesenskih gozdovih. To šuštenje je treznutno edino stružilo po veži, tako zamokla tišina je legla na družbo. Pa Janez je bil fant na svojem mestu in je znal brž pretrgati molčanje.

»Zoran, koruze imaš, da je ne boste pozobali, tudi če vas je deset. Kdo ti bo žgance belil?«

»I, kdo; Tinka. Pa če nje ne bo, izlil bom sam kar celo ponev, da bodo plavalji žganci na masti kot ribe v morju.«

»O nič,« je šla vmes Fani, »Zoran si bo vzel še ta predpust pomočnico.«

»Gotovo tebe čaka, kaj?« je lopnil Janez. Vse je zabučalo v smeh.

»Prav ti je,« je zarajalo v Mimi, »kaj se ponuja!«

»Ti, Fani, imaš že svojega,« je nadaljeval porednež. »Ti nimaš pri Zoranu nič iskati. Tvoj je — že veš kdo.«

»Jezik!« je siknila.

»In ti, Mimi, si na istem. Ali naj povem, kdo —«

»Čeljust!«

»He, he; le Zinka je še sama... In njen bo, he, he...«

»Hm, ja,« je ušlo Urbanu.

V Zinki je zaplalo vroče. Sklonila se je v tla in strmelo v lubje, kot bi iskala storž, pa ni ga mogla dotipati.

»Hej, Zoran, blizu dna smo že, pripravi gnjat in vina, da si oplaknemo zakajena grla.«

»O, pili ga boste kot v Kani, nocoj pa, nocoj. Vse čepe bom odmašil za vas.«

»Zoran je fant, ki ima in zna,« so govorili fantje.

»Hm, ja,« je kimal Urban, »ni muc, ni pišče...«

Še so slekli zadnje storže, jih pomogli Urbanu zavozljati v kite, lubje so odgrabili v kot, potem sedli krog ognjišča in rajali globoko v noč v pesmi in šali. Janez, hrust, je potolažil oni dve, ki ju je zdražil: »Ne bodita hudi, Mimi in Fani, če mi jezik včasih malce preveč telovadi. Ne mislim kot rečem, Juhej, dušicil!« In je zaukal, kot le zdrav, razposajen fant.

Zinka je sedela v kotu, tiha. Plaha kot mlada grlica, se ni upala sedeti med mladci, ki jim je v silnem zdravju kipela kri; zato so bili neugnani v svojih željah. Zinka se jih je bala. Tudi oni so se raje ognili: prerresna je bila za nje.

Zoran jo je gledal, v spominu se mu je zbudil bel nagelj... Brezdanja slà se mu je užgala v srcu, da se izpove tej čisti deklici. »Nocoj, ji povem, vse ji povem...« je sklepal, ko so odhajali v pozni noči mladci in devojke.

»Ostani, Zinka,« jo je pozval s praga. »Vprašal te bom nekaj.«

»Zinka,« je začel.

»Kaj bi, Zoran?«

Ni znal naprej. Nit se je pretrgala. V prezdrava prsa je bila uklejnena topla, iskrena beseda. Ni ji mogel odpreti vrat. Ob ognjišču sta stala ob siju ognja in — molčala. Prsa so Zoranu vstajala, da je pokalo. Zbral je vso moč in strl strašni oklep, ki mu je zapiral besedo... Trgal je srce kos za kosom:

»Kašča mi je blagoslovljena in hram; vino mi vre iz studencev v sode; tam na hribih bučijo moje loze, kdo ima tako zgoščene! Pa kaj mi je to, ko pa sem tako prokleta sam... Nikogar nimam, ki bi bil moj, tako moj, da bi bral v moje srce: umel bi mojo srečo, ko grem na polje med zlato klasje... Ali ko se vrnem na večer izmučen, da bi brez jedi legel, povedal bi: Žena, njive naju zovejo s plodovi, vrtovi ječè od rodovitosti — za te in zame in za tiste, ki nama jih Bog da... In bi mi srečna vrnila: Moj dragi, kako nama je Bogec dober; moj dragi, kako te imam rada...«

Utrgala se mu je beseda.

Tiho, boječe je razodela Zinka: »Mimi te ljubi in Fani... in — in še druge...« »Mimi ni resnična, Fani tudi ne. Še druge? Katere? Zinka, druge se mi ponujajo, ti bežiš pred menoj. Odrekla si mi rdeč nagelj kot tujcu. Visoka si, ko govoriš z menoj, mrzla; pa še tvoj mraz me greje... Zinka,« je toplo zaprosil, »Zinka, bodi mi žena!«

Val krvi se je pognal Zinki v obraz. Pa se je kri umaknila in legla je bledost nanjo. V prsih jo je udarjalo do bolesti. Nekaj nedopovedno srečnega je vscvelo v njej. Tisti, ki je bil v njeni tihi sobici ljubljjen, samo njeno revno srce je vedelo za to, tisti jo prosi, tisti lepi, močni, zdravi fant, prosi njo, ubogo deklico: bodi mi žena. Sladka sreča se je razlivala v njej. Potem pa je z neizmerno bridkostjo iztisnila iz sebe: »Jaz sem zapisana Mariji, Zoran, ti si zapisan v brezverno društvo. Greh bi bilo...«

Grizla je ustne, da ni zajokala na glas. Tako težko je ležalo na njenih prsih. Temno je gledal Zoran:

»Zinka, vem. Med volkovi sem bil. Zdaj nisem več. Tvoje čiste oči so me vabile. Veš, da že dolgo ne hodim več tja. Zdaj se bom še izbrisal. Tvoje oči ljubim, Zinka, naj bodo moja pesem.«

Zinka je zaihtela. Zoran je stopil tik k njej.

»Ne joči, dekle, kaj sem ti storil?« Prijel jo je za roke.

»Ah, Zoran, ali boš dober?« Naslonila mu je nemirno lice na prsi.

»Tebi, dekle, večno.«

»Ali bova molila vsak večer, Zoran, k Mariji?«

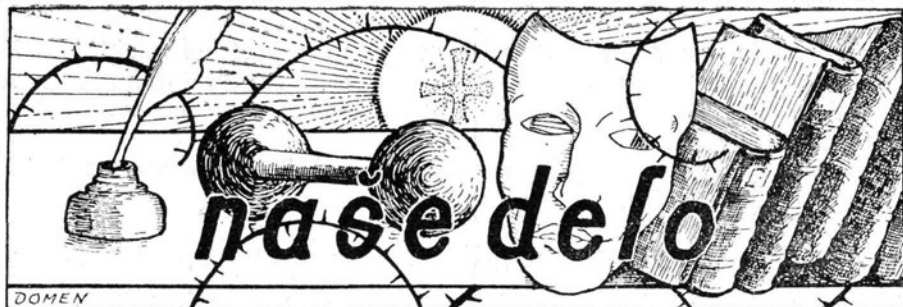
»Bova, draga.«

»Ah, Zoran, moj fant, kako srečna sem, ti ne veš...«

»Ti moje čisto dekle!« Sklonil se ji je na lice in dal svoji nevesti prvi sladki poljub.

Gori na nebu so zvezde žarele, tam nekje so fantje peli sladko pesem...

(Konec.)



Zveza.

Blagoslovljene praznike in srečno Novo leto vsem naročnikom, društvom, voditeljem in prijateljem želi odbor, tajništvo, uredništvo in uprava.

Pole, ki so jih fantje podpisali o priliki proslave sv. Alojzija, dohajajo že številno na ordinariat. Kjer še niste poslali, storite to čimpreje!

Poročili so se gg. Ferjančič Ant., bivši predsednik gorenjevipavskega okrožja z Marijo Štokelj, vneto članico društva iz Vel. Zabelj. Ob priliki poroke izražamo srčna voščila! Istotako želimo iz srca sreče v zakonskem stanu g. Miroslavu Budinu, tajniku dolenjepavskega okrožja.

Pohvalo zaslužijo ona društva, ki so nabirala za »Čolničev« sklad. Pohvaliti moramo: Cerkno, Šturje, Vrsno, Orchovlje, Kamnje, Renče, Strmec, Stražo, Fojano, Poljubin, Sv. Križ in Idrijo. Kaj pa drugi?

Alojzijevo proslavo bomo praznovali v Gorici na Štefanovo dne 26. decembra. — Sv. maša začne ob 10. uri dopoldne.

Potovalna knjižnica naj priroma tekom decembra nazaj. — Diapozitive za skioptična predavanja smo posodili v Bilje, Podgoro, Lokovec in Vipavo.

Okrožja.

Okrožnice, ki smo jih poslali okrožjem, naj društva upoštevajo. Začno naj s fantovskimi in dekliškimi večeri. Snov za fantovske večere izide v posebni knjižici, za dekliške krožke imamo pa na razpolago le po knjigo »Kadar rože cveto...« Zakaj niso krožki te knjige naročili? Stane 7 lir.

Gorenjevipavsko okrožje. — Otvorili smo predavanja s skioptikonom, ki nas zelo zadovoljujejo. Poleg Vipave bomo imeli predavanje na Colu in v Budanjah. Vsa društva — izvzemši Vipave in Št. Vida — mirno delujejo. Upamo, da se bo tudi omenjenima posrečilo doseči zopet miren razvoj.

Dijakom.

Zakaj ni izšla »Rast«? — Vzrok je enostaven. Denarne težkoče. Te strani naj jo nadomeščajo. Pa so samo nadomestek in še ta silno skromen. Mogoče se nam bodo o Veliki noči razmere zboljšale. Upajmo!

Urednik.

Kolački. — Letos je Mohorjeva družba izdala poleg drugih knjig tudi »Kolačke«, knjižico za najmlajšo slovensko mladino. Tovariši srednješolci! Tudi vam je namenjena, ne toliko, da se sami učite iz nje, kot da pomagate drugim. Sezite po nji in jo pridno prebirajte, ne samo enkrat, dvakrat, ampak desetkrat, dvajsetkrat. Imejte jo sploh vedno s seboj.

Knjižica je izvrstno sestavljena, opremljena z risbami in lepo vezana. Strokovnjaki so rekli o nji, da je mejni kamen v poprevratni kulturni zgodovini primorskih Slovencev. Zgodovinar, ki bo opisoval dejanje in nehanje našega človeka, se bo pri »Kolačkih« ustavil, pregledal pot, ki jo je z duševnim očesom premeril in bo s »Kolački« začel novo postajo našega narodnega življenja.

Tovariši! Sezite po knjigi, uporabljajte jo o počitnicah pri svojih bratcih in sestricah in videli boste, koliko lepote je v nji.

Društva.

Tomaj. — Redkokdaj se oglašamo v našem dragem »Čolniču«. Zima je in mi smo pač zmrzli kot ljudje s Krasa; a vseeno delujemo vedno živo. Redno vsake 3 tedne imamo deklinške sestanke, na katerih podamo po par podučljivih referatov in par deklamacij; včasih nastopi tudi preč. gosp. župnik s kakim predavanjem ali s kakim humoreskom, pri kateri se nasmejemo prav od srca, tako, da je na naših sestankih res pravo veselo življenje.

Že pred časom smo obljubile, da bomo skusile tudi v naših okoliških vaseh pridobiti dekleta za našo organizacijo; bodisi da smo bile premalo požrtvovalne, da se nam naši nameni niso posrečili, le iz sednjega Križa priroma ob teh prilikah več mlajših deklet na naš prijazni griček.

V novembru smo izgubile iz naše srede vrlo članico Ano Macarol, ki se je redno udeleževala sestankov vedoč, da se na njih nauči mnogo dobrega. — Želimo ji obilo sreče in blagoslova na trnjevi poti zakonskega življenja.

Slap pri Vipavi. — († France Furlan.) — »Umreti, bratje, težko ni — pustiti nade, to boli...« — V nedeljo, dne 26. septembra 1926 smo pokopali 24-letnega nadebudnega mladeniča Fr. Furlana, odbornika tuk. Prosv. društva. Pokojni, pravi hrust, se je bil prehladil na vajah v Innichenu, kjer je služil pri alpinih. Lansko leto je skoraj okreval, nastopil je tudi pri telovadbi na Slapu, a kmalu potem se je znova hudo prehladil in od takrat je hiral, dokler ni podlegel. — Pokojni France je bil značajan fant, kakršnih se potrebuje v današnjih časih. Svojega krščanskega prepričanja se ni sramoval nikjer, tudi ne v javnosti. Pa ne samo to! France, dasiravno preobložen z mačim delom, se je udejstvoval, kjer in kadar je mogel. Vsak prosti čas je porabil za čitanje in samoizobrazbo. Kot vnet naročnik in društvenik je vselej nestrpnopričakoval »Čolnič«. Imel je večkrat naročenih po 12 listov. Posebno njegovo veselje je bila glasba in sadjereja. Veselje je začelo z njegovega lica, kadar je spremljal petje v cerkvi na orglah. Kot praktičen

sadjerejec si je napravil drevesnico, naročil je več novih vrst z Moravskega in Francije. V društvu, odkar je obnovljeno, je bil vedno prvi med prvimi kot vsakoletni odbornik. Naštel bi lahko njegovih zaslug, pa govori dovolj delo, ki je ostalo. — Kljub slabemu vremenu je imel veličasten pogreb; društveniki so ga spremljali z zastavo, pevci pa so zapeli tri žalostinke pod vodstvom g. Fr. Kopačina. Ob odprtem grobu je govoril č. g. Janko Pišot, tako slikovito in ganljivo, da ni ostalo nobeno oko suho. — Počivaj v miru, dragi France, pokoj Tvoji duši! Ena se Tebi je želja spolnila, v zemlji domači da truplo leži...

Krn. — Dne 5. dec. smo pri občnem zboru izvolili naslednji odbor: Rutar Jožef preds., Rutar Fr. podpr., Gregorič A. taj., Kragelj Ig. blag., Medved Simon knj., Rutar Janez gosp., Gregorič Fr in Kragelj Anton preglednika. Bog živi!

Podsobotin. — Osmega decembra se je prikazal tudi v našo vasico sv. Miklavž, pozno, a tem bolj gotovo je s težkim kosom na plečih priromal v društveno sobo. Najprej nas je lepo pozdravil in nam revnim zemljanom podal blagoslova in poduka. Bilo je tudi nekaj deklamacij. Nato je darežljivi mož ob nabito polni sobi razgrnil svojo bogato zalogo in obdaroval pridne, lenuhe pa pokaral. Koj nato se je poslovil v veselo nebo.

Književnost.

Sveti Frančišek. Za 700-letnico svetnikove smrti (1226—1926) zložil Stanko Premrl. Ljubljana 1926. Samozaložba. Z dovoljenjem kn. šk. Ordinariata v Ljubljani. Cena 4 Din. Skladba je pisana za dvoglasen ženski zbor s spremljevanjem klavirja ali harmonija. Sopran seže parkrat do visokega »g«. V neki kritiki sem bral, da si lahko vsak pevovodja priredi to skladbo za četeroglasen mešan zbor, če si vzame spodnja dva glasova iz klavirskega spremljevanja. Naj se nobeden tega dela ne loti, če ni prav dobro podkovan v harmoniji in kontrapunktu — in takih ni dosti. Pesem zahteva dobrega spremljevalca in izvežban pevski zbor. Za začetnika ta skladba ni. Dobrim zborom pa jo zelo priporočam.

Vinko Vodopivec.

Listnica uredništva.

Vsem dopisnikom, risarjem in ugankarjem želimo srečnih praznikov. Ohranijo naj nam zvestobo!

Smrekar: Hvala lepa! Pesem je prepozno došla, objavimo jo prihodnjič. Toplo se priporočamo!

Uprava bo odposlala poverjenikom posebne nabiralne pole. Z vso vnemo delajte na to, da se list razširi!

Uganke.

Rešilcev ni. Najbrže so uganke pretežke. G. urednik je obljubil za drugo leto lažje snovi. Upamo, da je s tem ugodil vsem, ki se za uganke zanimate!

Priporočljivi listi.

Za fante:

»Mladost«, glasilo Orlovske podzveze, naroča se v Ljubljani pri Jugoslovanski tiskarni. Stane 15 lir.

»Naš dom«, glasilo mariborske Prosvetne zveze. Naroča se pri Ciriilovi tiskarni v Mariboru. Stane 10 lir.

»Križ na gori«, Mesečnik kat. dijaštva. Ljubljana, Miklošičeva cesta 5, Letnina 20 lir.

Za dekleta:

»Vigred« glasilo krščanskih deklet. Izhaja v Ljubljani v Jugoslovanski tiskarni. Stane 16 lir.

Predavanja za dekleške sestanke. Izhajajo v Ljudskem domu v Ljubljani.

Za društva:

»Socialna misel«, glasilo krščanskih socialcev. Naroča se pri Jugoslovanski tiskarni v Ljubljani.

»Čas« znanstvena revija. Naroča se istotam.

»Staničev vestnik«, izdaja ga Kat. knjiarna v Gorici.

Za mladino:

»Jaslice«, mesečnik za otroke. Izdaja ga Kat. tiskarna v Gorici. Stane 6 lir.

»Orlič«, glasilo orlovskega naraščaja. Ljubljana, Ljudski dom. Letnina 6 lir.

»Angelček«, mesečnik za otroke. V Ljubljani, Sv. Petra cesta 80. Stane 4 lire.

»Vrtec«, mesečnik za odraslo mladino. Istotam. Stane 8 lir.

